

Enes Ulusoy

02-06-2023

3 minuten

Welk kennissoort wordt verheerlijkt door de Koran?

Je zult in de pré-islamitische traditie van de Arabieren niets terug kunnen vinden over de verheerlijking van kennis. Natuurlijk komen de diverse vervoegingen van het Arabische woord *al-ilm* (de kennis) voor in de pré-islamitische poëzie en uitdrukkingen van de Arabieren, maar dit valt niet onder het verheerlijken en stimuleren van kennis. We kunnen dus niet spreken over een heilige betekenis die door de Arabieren werd gegeven aan kennis. Pas na de komst van de geliefde profeet Mohammed ﷺ met de boodschap werd de denkwereld van de Arabieren bezet door de heiligheid van kennis. Dit gebeurde geleidelijk dankzij de Koranische instructies die hen verwezen naar het feit dat de ideale omgang van de mens met de schepping alleen gerealiseerd kan worden met kennis, en dat transformatie van zwakte naar macht, van armoede naar rijkdom, van onenigheid naar consolidatie alleen mogelijk is met kennis.

1

Het was de aantrekkingskracht van de Koran door middel van de Arabische welsprekendheid ervan die hun verstanden en harten had veroverd, welke hen stimuleerde tot de vergaring van kennis. Dit zorgde ervoor dat de sahaba alle middelen en energie inzetten om kennis te verwerven.

Nu rijst de vraag wat deze kennis is waarvan de vergaring en studie wordt gestimuleerd door de Koran? Er zijn mensen die volharden dat de kennis die verheiligd wordt door de Koran niets anders is dan de kennis die gaat over de religieuze facetten beginnende met de kennis over Allah ﷻ en daarna de kennis met betrekking tot de profeetschap, de kennis over de sunna van de profeet ﷺ, en de voorschriften van de islam. Dit is namelijk de enige kennis, volgens deze mensen, die men spiritueel dichterbij Allah ﷻ brengt en daarom de heilige kennis is. Is dit echt de enige kennis waartoe de Koran ons stimuleert? Laten we dit puntsgewijs aan de kaak stellen:

1. Als je kijkt naar de Koranhoofdstukken waarin kennis wordt geprezen, dan zie je dat deze hoofdstukken Mekkaans zijn en dus geopenbaard zijn vóór de emigratie. Voorbeelden zijn

de eerste openbaring: “Lees voor in de Naam van jouw Heer Die heeft geschapen. Die de mens heeft geschapen uit een bloedklomp. Lees voor, want jouw Heer is de meest Edele. Degene die onderwezen heeft met de pen. Hij leerde de mens datgene wat hij niet kende.”¹ Een ander voorbeeld is: “Zeg: ‘Zijn degenen die weten gelijk aan de onwetenden?’ Het zijn slechts de mensen van begrip die er lering uit trekken.”² Een ander voorbeeld is: “En degenen die kennis is gegeven, zien, dat wat aan jou (O Mohammed) is geopenbaard van jouw Heer, de Waarheid is, en dat hij leidt naar het Pad van de Almachtige, de Geprezene.”³ Nog een voorbeeld is: “Dat is wat zij van kennis konden bemachtigen. Waarlijk, jullie Heer weet beter wie van Zijn Pad is afgedwaald en wie de Leiding heeft aanvaard.”⁴ Hoe kunnen we nu zeggen dat de kennis die verheerlijkt wordt in deze verzen gaat over de juridische regels van de islam of de studie van bijvoorbeeld de Koranrecitatie of de hadith, terwijl deze genoemde kennissoorten pas in de Medinensische periode geleidelijk ontstonden?

2. Een principe in de methodologie is dat de duiding van een term algemeen is zolang er geen ander bewijs of indicatie is die het specificeert tot een bepaalde betekenis. Dat geldt dus ook voor het woord *al-‘ilm* en diens vervoegingen in de verzen, zoals: “Allah zal degenen onder jullie die geloven en degenen die kennis is gegeven in rangen verheffen.”⁵ Of in het voorbeeld: “...en degenen die grondig geschoold zijn in de kennis zeggen: Wij geloven erin, in het geheel van onze Heer.”⁶ Of zoals in het voorbeeld: “En deze vergelijkingen geven Wij aan de mensheid, maar niemand begrijpt ze, behalve degenen die kennis hebben.”⁷ We zien geen bewijzen terug in de Koran of Sunna die een expliciete specificering maken van de betekenis van het woord *kennis* of diens vervoegingen die in de bovengenoemde verzen voorkomen. Het is niet toegestaan om zonder bewijs puur op basis van intellectuele inspanning Koranische woorden te specificeren. Voeg hieraan toe dat in de eerste verzen van het Koranhoofdstuk *al-‘alaq* in het laatste gedeelte ervan: “Hij

¹ Koran, 96:1-5.

² Koran, 39:9.

³ Koran, 34:6.

⁴ Koran, 53:30.

⁵ Koran, 58:11.

⁶ Koran, 3:7.

⁷ Koran, 29:43.

leerde de mens datgene wat hij niet kende” het Arabische partikel *mā* (ما) is gebruikt welk volgens alle geleerden een *‘adāh ‘umūm* (partikel van algemene duiding) is. Bovendien is het antoniem van het woord *al-‘ilm* (de kennis) *al-jahl* (de onwetendheid). Als *al-jahl* in zijn geheel misprezen is voor de mens, wat dus het geval is, dan zou *al-‘ilm* in zijn geheel geprezen moeten zijn voor de mens. Tegelijkertijd geldt dat de gradaties van de soorten van kennis kunnen verschillen conform de content ervan, zoals de soorten van de onwetendheid kunnen verschillen in ernst. **Kortom:** we dienen dus de term *al-‘ilm* (de kennis) en de vervoegingen ervan die in de Koran voorkomen met de algemene betekenis op te vatten. Dit betekent dat *de kennis* die in de Koran wordt genoemd alle soorten en vormen van kennis waar de mens naar behoeftig is, behelst.

De geleerden zijn het onderling met elkaar eens dat de kennis met betrekking tot de Eigenschappen van Allah ﷻ en Zijn Namen en Handelingen en alles wat daar rechtstreeks mee te maken heeft, het voortreffelijkste kennissoort is, maar zij zijn het tegelijkertijd ook roerend met elkaar eens dat alle soorten kennis in zijn algemeenheid geprezen en gewenst zijn. Imam al-‘Izz ibn ‘Abdissalam (gest. in het jaar 660 AH) schrijft in zijn meesterwerk *qawā‘id al-‘aḥkām fī maṣāliḥ al-‘anām* het volgende: “Alle kennissoorten zijn waardevol en de gradaties ervan verschillen conform de gradaties van de inhoud ervan. Wat daarvan betrekking heeft op Allah ﷻ en Zijn Eigenschappen is de voortreffelijkste kennis, want de content ervan is waardevoller dan welke waarde dan ook.” Een ander voorbeeld is wat Imam al-Ghazali (gest. in het jaar 505 AH) schrijft in zijn meesterwerk *‘ihyā’ ‘ulūm al-dīn* dat kennis, dus het doorgronden van de realiteit van iets, zoals het is, alleen maar geprezen en waardevol kan zijn. Dit is namelijk de voeding van het verstand. Na dit te hebben gezegd, verdeelt Imam al-Ghazali de kennis tot drie categorieën:

1. Individueel verplichte kennis: alles wat verplicht is voor de moslim als individu om te kennen waarmee hij zijn religieuze plichten kan nakomen, zoals bijvoorbeeld de reiniging, het gebed en zuivering van de spirituele ziekten, zoals hoogmoed.
2. Collectief verplichte kennis: alle soorten kennis waar behoefte naar is om de wereldse zaken op orde te maken, zoals geneeskunde, wiskunde, techniek, landbouw, bestuurskunde en dergelijke wetenschapsdisciplines en vakmanschappen.

3. Vrijwillige kennis: waar religieus of werelds geen dringende noodzaak aan is, maar bij de studie ervan nut is of kan zijn voor de mens en de maatschappij.

Imam al-Ghazali schrijft verder dat bepaalde kennissoorten misprezen kunnen worden, omdat ze misbruikt kunnen worden door bepaalde dwazen. Een voorbeeld hiervan is de studie van zwarte magie. De kennis hiervan is niet misprezen door de kennis zelf, maar door externe factoren, zoals misbruiken of schade berokkenen. De kennis over magie kan ingezet worden om jezelf of de gemeenschap te beschermen tegen de gevaren ervan. Je moet het gevaar eerst kennen, wil je jezelf ertegen kunnen beschermen.

Dan rest nog de vraag over de positie van de sahaba tegenover de verheerlijking van kennis in zijn algemeenheid. We zien dat zij vanaf de tijd van de geliefde profeet ﷺ gedurende de regeringsperiode van de rechtgeleide kaliefen enorme vooruitgang hebben geboekt in de wetenschappen en dat de moslims hun gouden eeuw hebben meegemaakt. De voorbeelden zijn de vooruitgang en ontwikkelingen op het gebied van astronomie, geneeskunde, geschiedschrijving en techniek. We zien dat de moslims zich in zeer korte tijd, binnen dertig jaar, van een tribale samenleving transformeerden naar een enorm islamitisch rijk met een schitterende beschaving met diens waanzinnige ontwikkelingen op het gebied van economie, onderwijs, cultuur, bestuurskunde en techniek.

De grote hadithgeleerde van de afgelopen eeuw Shaykh ‘Abdulhayy al-Kettani (gest. in het jaar 1962 AD) heeft over de beschaving van de sahaba een werk uitgegeven genaamd *al-tarātīb al-‘idāriyya fī nizām al-ḥukūma al-nabawiyya* waarin de uitvindingen, ontdekkingen en ontwikkelingen van de moslims in die tijd op het gebied van bestuurskunde, economie, onderwijs, zorg, techniek en geografie zijn uiteengezet. We zien bijvoorbeeld dat ze in de regeringsperiode van de gezegende metgezel ‘Othman ibn ‘Affan houten mechanismen hadden gebouwd die met de wind werkten waarmee krachten en diensten werden verkregen. In de regeringsperiode van de gezegende metgezel ‘Omar ibn al-Khattab zien we dat ze nieuwe technieken ontwikkelden in metselarij en de bouw. Ze verdiepten zich in wiskunde en bouwkunde waarmee ze prachtige steden tot stand hadden gebracht, zoals Basra en Koefa, terwijl dezelfde mensen een aantal decennia terug woestijnbewoners waren zonder kennis en beschaving. Deze waanzinnige transformatie was te danken aan de Koranische instructies

over kennis en de studie ervan. We zien zelfs dat de moslims Griekse filosofie hadden geleerd, het valse gedeelte hadden weerlegd en het nuttige gedeelte ervan hadden geadopteerd en toegevoegd aan de kennisgalerij van de moslims om het dienstbaar te stellen aan de intellectuele wereld. Glorie zij Allah ﷻ! Wat een zelfvertrouwen! Het was de Koran die hen dit zelfvertrouwen gaf en hen motiveerde om intellectuele en wetenschappelijke bevindingen te bewerkstelligen.

We dienen als moslims voorzichtig te zijn om niet in de twee extremen te vallen. Een groep beweert dat de Koran een boek is waarin alle kennissoorten in zitten. Een andere groep zegt dat de Koran volledig losstaat van de niet-religieuze kennissoorten en slechts een boek van vermaning en regels is. De werkelijkheid is dat de Koran precies tussen deze twee extremen zit. De Koran biedt aanknopingspunten en geeft handreikingen voor alle kennissoorten en stimuleert de mensen om in alle zaken de kennis als uitgangspunt te nemen. De band van de Koran met de kennissoorten is, zoals zijn band met de Arabische taal. Het is algemeen bekend dat de Koran de Arabische taal heeft beschermd en intact heeft gehouden en alle facetten ervan heeft ontwikkeld, terwijl de Koran geen enkele uitleg bevat over de regels van de Arabische grammatica en redekunst. Ditzelfde geldt voor de band van de Koran met kennis. Kijk dan naar de betekenis van het Koranvers: “Glorie zij Degene Die alle soorten geschapen heeft die de aarde voortbrengt en uit henzelf en van wat zij niet weten. En een Teken voor hen is de nacht, waarvan Wij de dag onttrekken, dan bevinden zij zich in de duisternis. En de zon vaart haar eigen afgebakende koers voor een vastgestelde termijn. Dat is het besluit van de Almachtige, de Alwetende. En Wij hebben voor de maan standen bepaald, zodat zij terugkeert als een oud sikkeltje van een dadeltros.”⁸ Zie je niet dat deze verzen de mens inspireert en aanspoort tot onderzoek en studie van de natuurwetenschappen? Kijk naar de betekenis van het vers: “Hij (Dhulqarnayn) zei: ‘Dat wat mijn Heer voor mij heeft ingesteld is beter. Help mij dus met de kracht dan zal ik tussen jullie een sterke muur oprichten. Geef mij stukken ijzer.’ Toen hij het gat tussen de twee bergen opgevuld had, zei hij: ‘Blaas.’ Totdat, toen het zo rood als vuur werd, hij zei: ‘breng mij gesmolten koper om

⁸ Koran, 36:36-39.

erover heen te gieten.⁹ Dus werden zij (Gog en Magog) machteloos om daarover te klimmen of er doorheen te graven.”⁹ Zie je niet hoe deze verzen de mens inspireren tot de studie van bouwkunde en materialenleer? Kijk naar de betekenis van het vers: “O mensheid, als jullie de Opstanding in twijfel trekken, weet dan waarlijk, dat Wij jullie stamvader Adam uit aarde hebben geschapen, daarna van mannelijk zaad versmolten met een vrouwelijke eikel, daarna van een bloedklonter, daarna van een klompje vlees, gedeeltelijk gevormd en gedeeltelijk ongevormd, als een verduidelijking voor jullie. En Wij bepalen wie voor een vastgestelde termijn in de baarmoeder blijft, en dan doen Wij jullie de baarmoeder als baby’s verlaten, opdat jullie de leeftijd van volle kracht en rijpheid bereiken. En onder jullie zijn er die op jonge leeftijd van het leven worden ontnomen en onder jullie zijn er die een heel hoge leeftijd bereiken, totdat dementie optreedt nadat hij kennis heeft gehad. En jullie zien de aarde levenloos, maar zodra Wij er water op doen neerdalen, beweegt zij zich en zwelt op en brengt allerlei schitterende plantensoorten voort.”¹⁰ Zie je niet hoe dit vers de mensen aanspoort om onderzoek te doen in de natuur en hoe ze de studie van embryologie, daarna anatomieleer en uiteindelijk de studie van geneeskunde bevordert? Zodoende is de Koran gevuld met instructies en beschrijvingen die onze aandacht richten tot de studie van diverse kennissoorten en wetenschappen.¹¹

⁹ Koran, 18:95-97.

¹⁰ Koran, 22:5.

¹¹ Dit artikel is gebaseerd en geïnspireerd op het hoofdstuk *mā huwa al-‘ilm alladhi qaddasahu al-qur’ān* uit het boek *qadāyā sākhina* van Shaykh Ramadan al-Buti (gest. in het jaar 2013 AD), moge Allah ﷻ hem genadig zijn.